

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi jäteverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan jäteverolakia muutettavaksi siten, että hyödynnettävää ja käsiteltävää jätettä voitaisiin varastoida verotta erillisellä varastoimisalueella kolmen vuoden ajan. Varastoimisalueen pitäjälle säädettäisiin kirjanpito- ja tietojenantovelvollisuus. Jos jätettä säilytettäisiin alueella yli kolmen vuoden ajan, sinne varastoituja jätteitä verotettaisiin kuten kaatopaikalle toimitettuja jätteitä. Varastoimisalueeseen sovellettaisiin soveltuvin osin myös muita jäteverotusta koskevia säännöksiä.

Samalla ehdotetaan muutettavaksi lakia siten, että jäteveroa ei kannettaisi jätteestä, joka hyödynnetään jäteveron piirissä olevan kaatopaikan välttämättömissä rakenteissa ja rakennuksissa tai joka hyödyntämistarkoituksessa sijoitetaan maan päälle tai maahan

muualla kuin varsinaisella kaatopaikalla. Kaatopaikalla tapahtuvan hyödyntämisen verottomuus ei koskisi lasijätettä. Jäteverolakiin ehdotetaan tehtäviksi myös eräitä muita veronalaisen kaatopaikan määritelmään liittyviä lähinnä teknisluonteisia täsmennyksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu, kuitenkin aikaisintaan seuraavan jäteverotuksessa sovellettavan verokauden alusta. Muutettavia jätteen väliaikaista säilytystä koskevia säännöksiä ehdotetaan kuitenkin sovellettavaksi siten, että lain voimaan tullessa väliaikaisesti säilytettynä olevien jätteiden osalta kolmen vuoden veroton säilytysaika laskettaisiin taannehtivasti siitä, kun jätteen säilytys on aloitettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Yleistä

Kaatopaikalle toimitettavan jätteen verosta säädetään jäteverolaissa (495/1996), joka tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 1996. Jätevero otettiin käyttöön uutena valtiolle suoritettava verona, jolla on sekä valtionaloudellista merkitystä että ympäristöpoliittisia tavoitteita. Jäteverolla halutaan vaikuttaa siihen, että jätteiden hyödyntäminen lisääntyy ja kaatopaikalle sijoittaminen vähenee. Jäteveron piirissä ovat yleisille kaatopaikoille ja niihin rinnastettaville, pääasiassa toisten tuottamien jätteiden vastaanottamista varten perustetuille kaatopaikoille toimitettavat jätelaissa (1072/1993) tarkoitetut jätteet. Veroa ei kanneta jätteistä, joita toimitetaan yksityisille, lähinnä teollisuuden ja muun tuotantotoiminnan omille kaatopaikoille. Verolain

soveltamisalan ulkopuolella ovat myös sellaiset jätteiden käsittelypaikat, joille sijoitetaan yksinomaan ympäristölle vaaratonta maa- ja kiviainesta.

Eräät veronalaiselle kaatopaikalle toimitettavat jätelajit on vapautettu verosta. Kaatopaikalle sijoitettu maa- ja kiviaines on verotonta, koska sitä hyödynnetään kaatopaikkojen rakenteissa, kuten eristämässä ja päällystämässä. Myös saastunut maa-aines on verotonta, jos se voidaan sijoittaa kyseessä olevalle kaatopaikalle. Veroa ei myöskään ole suoritettava ongelmajätteen ja hyödynnettävän jätteen enintään vuoden kestävästä välivarastoinnista kaatopaikalla eikä erilliskerätystä biojätteestä ja jäteveden puhdistamon lietteestä, jotka tuodaan kaatopaikalle kompostoitavaksi tai muuten biologisesti käsiteltäväksi tätä varten varatulla erillisellä alueella. Verosta on lisäksi vapautettu keräyspaperin puhdistuksessa syntyvä siistaus-

jäte ja voimalaitoksen rikinpoistojäte ja lentotuhka. Vuoden 1997 loppuun saakka myös rakennusjäte oli siirtymäsäännöksen perusteella vapautettu verosta.

Vero perustuu kaatopaikalle toimitetun jätteen painoon, ja veron määrä on 90 markkaa tonnilta jätettä. Jos jätettä ei kaatopaikalle tuotaessa voida punnita, lasketaan veron perusteena oleva paino jätteen tilavuuden perusteella kertomalla jätteen tilavuuden lain liitteenä olevassa muuntokerrointaulukossa mainitulla jäteryhmän kertoimella. Velvollinen suorittamaan veroa on kaatopaikan pitäjä. Vero määrätään kultakin neljännesvuoden mittaiselta verokaudelta siitä jätteestä, joka sen verokauden aikana on toimitettu kaatopaikalle. Verosta on oikeus vähentää saman verokauden aikana kaatopaikalta pois viedystä jätteestä suoritettava tai suoritettu vero. Näin vero kohdistuu siihen jättemäärään, jolla kaatopaikka on kasvanut verokauden aikana.

Jäteverolaissa tarkoitetun verotuksen toimittamisesta ja sen valvonnasta huolehtii tullilaitos. Verovelvollisen kaatopaikan pitäjän on pidettävä sellaista kirjanpitoa, josta käy selville verotuksen toimittamista ja sen valvontaa varten tarvittavat tiedot. Verotusmenettelyyn sovelletaan soveltuvin osin valmisteverotuslain (1469/1994) valmisteverotusmenettelyä koskevia säännöksiä.

1.2. Hyödynnettävän ja käsiteltävän jätteen välivarastointi

Voimassa olevan jäteverolain mukaan kaatopaikalla tarkoitetaan sellaista jätteiden käsittelypaikkaa, jossa jätettä sijoitetaan maan päälle tai maahan. Kaatopaikkojen yhteydessä on usein varsinaisen jätepenkereeseen sijoittamisen ohessa samalla alueella muita jätehuoltoon liittyviä toimintoja. Jätteitä sekä esikäsitellään ennen lopullista penkereeseen sijoittamista että välivarastoidaan kaatopaikka-alueella, josta ne toimitetaan pois muualle tapahtuvaa käsittelyä tai hyödyntämistä varten. Kaatopaikkojen yhteydessä sijaitsee esimerkiksi ongelmajätteiden pienerien vastaanottopisteitä, joista kerätyt ongelmajätteet toimitetaan sopivin väliajoin ongelmajätteen käsittelylaitokselle. Kaatopaikoilla välivarastoitavia hyödynnettäväksi tarkoitettuja jätteitä puolestaan ovat esimerkiksi paperi-, lasi- ja rakennusjäte.

Nykyisessä jäteverolaissa kaatopaikalle välivarastoitavat ongelmajätteet ja hyödyn-

nettävät jätteet on säädetty verottomiksi, jotta vältyttäisiin verottamiselta ja sen jälkeen veronvähennyksenmenettelyltä niissä tapauksissa, joissa jätteen säilytys kaatopaikka-alueella tiedetään jo jätettä sinne tuotaessa väliaikaiseksi. Tällaisesta jätteestä ei suoriteta jäteveroa, kun se toimitetaan kaatopaikalle, eikä verovelvollisella myöskään ole oikeutta tehdä vähennystä, kun jäte viedään pois kaatopaikalta. Verottomuuden ehtona on, että jätteet toimitetaan kaatopaikalle muista jätteistä eroteltuna ja välivarastointi tapahtuu tätä varten varatulla erillisellä alueella. Verottomuus koskee enintään vuoden pituista välivarastointia kaatopaikalla. Jollei jätteitä ole tässä ajassa toimitettu pois kaatopaikalta, ne muuttuvat verolliseksi jätteeksi.

Jäteverolakia sovellettaessa on käynyt ilmi, että verottoman varastoinnin vuoden enimmäisaika on liian lyhyt joidenkin jätteiden taloudellisesti kannattavan hyödyntämisen kannalta. Vuoden aikana jätettä ei aina ehdi kertyä riittävää määrää, jotta esimerkiksi sen murskaus tai muu prosessointi esimerkiksi hyödyntämistä varten olisi taloudellisesti kannattavaa, ja jätteelle olisi lisäksi varattava myyntiaikaa. Ongelma on korostunut vuoden 1998 alusta, jolloin kaatopaikalle toimitettava rakennusjäte muuttui verolliseksi. Nykyinen laki tosin mahdollistaa sen, että hyödyntämistä odottavasta jätteestä maksetaan jätevero, kun jätettä on varastoitu yli vuoden ajan, ja vero hyvitetään, kun jäte viedään pois kaatopaikalta. Tämä menettely voisi kuitenkin tehdä jätteen hyödyntämisestä taloudellisesti kannattamatonta, sillä jäteveron sitoma koroton pääoma jätettä kaatopaikalla varastoitaessa voisi olla suurempi kuin hyödynnettävän jätteen arvo. Lisäksi hyvitys ei aina kohdistuisi oikein, sillä jätettä pois vietäessä vero hyvitetään verovelvolliselle eli kaatopaikan pitäjälle, kun taas jätettä voi hyödyntää erillinen kierrätysalan yritys.

1.3. Jätteen hyödyntäminen

Jätteen hyödyntäminen kaatopaikalla

Nykyisen jäteverolain lähtökohta on, että kaikki yleiselle tai siihen rinnastettavalle kaatopaikalle toimitettu jätelaissa tarkoitettu jäte on veronalaista, jollei sitä ole erikseen vapautettu verosta. Lain mukaan jätettä ei voi verottomasti hyödyntää jäteveron alaisella kaatopaikalla. Ainoastaan muista jätteistä eroteltua jätemaata ja -kiveä ja eräitä näihin

rinnastettuja jätteitä on voitu toimittaa kaatopaikalle verotta ja käyttää siellä kaatopaikan eristämiseen ja rakentamiseen.

Jätevero on ympäristöpoliittisten tavoitteidensa mukaisesti muuttanut jätteen ja neitseellisten raaka-aineiden hintasuhdetta ja osaltaan kannustanut jätteiden hyödyntämiseen ja alan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Kaatopaikoista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (861/1997) täsmennetyt kaatopaikkojen kiristyneet laatuvaatimukset ovat myös nostaneet jätteen käsittelyn hintaa ja ohjaavat näin jätteen määrän vähentämiseen ja jätteiden hyödyntämiseen. Ympäristöhaittojen estämiseksi kaatopaikat on eristettävä aikaisempaa paremmin, ja suuret määrät materiaaleja kuuluu pohja- ja pintarakenteisiin, joissa voitaisiin jätemaa- ja kiviaineksen ohella hyödyntää myös muita suurivolyymisiä jätteitä. Jätealalla on viime vuosina tapahtunut muutenkin kehitystä, ja yhä enemmän tutkitaan jätteiden sellaisenaan tapahtuvan hyödyntämisen ohella niiden jalostamista uusiksi tuotteiksi.

Useat jätelajit ovat ominaisuuksiensa puolesta sellaisia, että niillä voitaisiin kaatopaikan rakenteissa korvata ensikäytössä olevia raaka-aineita. Tällaisia jätteitä ja niiden hyödyntämiskohteita voivat olla esimerkiksi asfalttijäte kaatopaikkateissä, piharakentamiseen kelpaamaton kompostituote kaatopaikan verhoilussa ja tiilimurska kaatopaikan pintarakenteissa. Kaatopaikan rakenteissa hyödyntämiskelpoiset, nykyisen jäteverolain ja sen soveltamiskäytännön mukaan verolliset jätteet ovat usein veron johdosta neitseellisiä raaka-aineita kalliimpia. Jätteen verollisuus ei tältä osin kannusta sen hyödyntämiseen.

Jätteen hyödyntäminen muualla kuin kaatopaikalla

Jäteverolain ympäristöpoliittisena tavoitteena on kaatopaikalle sijoitettavan jätteen määrän vähentäminen ja jätteen hyödyntämisen lisääminen. Veronalaisen kaatopaikan määritelmä on lakia sovellettaessa osoittautunut tältä osin tulkinnanvaraiseksi. Veronalaiseksi kaatopaikkatoiminnaksi on saatettu joissakin tapauksissa katsoa jätteen sijoittaminen maan päälle tai maahan myös muualla kuin varsinaisella kaatopaikalla silloinkin, kun se tapahtuu jätettä hyödyntäen. Jätettä voidaan hyödyntää useissa kohteissa kuten teissä, kenttärakenteissa, meluvälleissä ja tupinkerkeissä. Hyödyntämisen veronalaisuus

ei kannusta tähän, ja muun jätteen sijasta rakennuskohteissa saatetaan käyttää joko verotonta maa- ja kiviainesjätettä tai neitseellistä maata ja kiviainesta ja muita ensikäytössä olevia materiaaleja, jotka ovat halvempia kuin verollinen jäte.

1.4. Veronalaisen kaatopaikan muu määrittäminen

Toisten tuottamien jätteiden vastaanottamista varten ylläpidettävät kaatopaikat

Nykyisen jäteverolain soveltamisala on yleiset ja niihin rinnastettavat kaatopaikat. Sen estämiseksi, että jätteitä ei veron kiertämiseksi sijoitettaisi veron soveltamisalan ulkopuolisille yksityisille kaatopaikoille, nykyisessä laissa säädetään verolliseksi myös kaatopaikka, jota pidetään yllä pääasiassa toisten tuottamien jätteiden vastaanottamista varten.

Säännöksen maininta toisen tuottamasta jätteestä on lakia sovellettaessa osoittautunut joiltain osin tulkinnanvaraiseksi. Lakia sovellettaessa jäteverolaissa tarkoitettuna kaatopaikkana ei ole pidetty aluetta, jonne sijoitetaan samaan konserniin kuuluvien yritysten tuottamaa jätettä, vaikka kyse onkin toisen laitoksen tuottaman jätteen vastaanottamisesta. Perusteena on ollut samaan konserniin kuuluvien yritysten selkeä oikeudellinen ja taloudellinen yhteys sekä se, että luonteeltaan nämä kaatopaikat vastaavat yksityisiä teollisuuden kaatopaikkoja, jotka ovat jäteverolain soveltamisalan ulkopuolella. Konsernisuhdetta löyhempää taloudellista yhteyttä tai kaatopaikan pitäjän ja jätteen tuottajan yhteistyötä, esimerkiksi kaatopaikan ylläpitokustannusten maksamista, ei ole katsottu sellaiseksi seikaksi, että kaatopaikka jäisi jäteverolain kaatopaikkakäsitteen ulkopuolelle.

Maa- ja kiviaineksen verottomuus

Muista jätteistä erillään sijoitettu maa- ja kiviaines on vaarattomana, pysyvänä jätteenä rajattu kokonaan jäteveron soveltamisalan ulkopuolelle. Muista jätteistä eroteltuna kaatopaikalle toimitettu maa- ja kiviaines on säädetty verottomaksi, koska se erillään sijoitettuna olisi joka tapauksessa verotonta ja koska sitä hyödynnetään kaatopaikan rakenteissa. Kaatopaikalle muista jätteistä erillään toimitettu saastunut maa- ja kiviaines puo-

lestaan on säädetty verottomaksi, koska saastuneiden maa-alueiden puhdistus jo sinällään vaatii huomattavia kustannuksia ja saastunut maa-aines tulisi ympäristöhaittojen vähentämiseksi käsitellä asianmukaisesti sellaisella kaatopaikalla, jonne se voidaan sijoittaa.

Verolain soveltamiskäytännössä verotto- maan maa- ja kiviainekseen on rinnastettu joitain maa- ja kiviainesperäisiä jätteitä, esimerkiksi eräitä rakennusjätteitä. Betoni ja laasti on tämän perusteella katsottu verottomiksi, jos ne täyttävät tietyt edellytykset, joita ovat muun muassa jätteen puhdistaminen muista materiaaleista kuten raudasta, puusta, tiilistä ja eristeistä sekä sen murskaaminen siten, että se on halkaisijaltaan enintään 150 millimetriä. Toisaalta on todettu, että maa- ja kiviainesperäinen, muista jätteistä eroteltu rakennusjäte voi joissain tapauksissa sisältää epäpuhtauksia kuten rakennusmateriaali-, asbesti- ja PCB-jäämiä. Tällöin sitä ei voitaisi pitää vaarattomana, verotto- muuteen oikeutettuna jätteenä.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Yleistä

Esityksen tavoitteena on täsmentää ja selkeyttää jäteverolakia siten, että se entistä paremmin kannustaisi lain ympäristötavoitteen mukaisesti jätteen hyödyntämiseen ja kaatopaikalle sijoittamisen vähentämiseen. Täsmennysten tavoitteena olisi lähinnä välttää edellä kuvatun kaltaisia lain soveltamiskäytännössä ilmenneitä yksittäisiä lain ympäristötavoitteen kannalta ristiriitaisia tilanteita, joissa jätettä on saatettu pitää veronalaisena. Muutoksella kannustettaisiin osaltaan jätealan tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä kierrätysalan yritystoimintaan. Ympäristötavoitteiden mukaiseen jätteen hyödyntämiseen kannustaminen myös lisäisi jäteverolain yleistä hyväksyttävyyttä.

Edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi ehdotetaan, että jäteverolain piiriin kuuluvaksi kaatopaikkatoiminnaksi rajattaisiin vain jätteen lopullinen sijoittaminen jätepenkereeseen tai vastaavaan paikkaan. Jätteen hyödyntämiseen kannustettaisiin mahdollistamalla muista jätteistä erotellun jätteen veroton varastointi erillisellä varastoimisalueella kolmen vuoden ajan. Informatiivisuuden vuoksi lakia selkeytettäisiin samalla li-

säämällä säännös siitä, että jätteen hyödyntäminen olisi jäteveron soveltamisalan ulkopuolella. Myös lain soveltamisalaan kuuluvan kaatopaikan määritelmää ehdotetaan täsmennettäväksi erältä muilta osin.

2.2. Väliaikainen veroton varastoimisalue

Jäteverolaissa tarkoitetuksi kaatopaikaksi ehdotetaan rajattavaksi vain varsinainen jätteen loppusijoituspaikka. Jätteen varastoimisalueet, joissa jätettä säilytetään selvästi väliaikaisesti, ennakoitavissa olevaa hyödyntämistä tai käsittelyä varten, sen sijaan rajattaisiin kaatopaikkakäsitteen ulkopuolelle. Tällaista paikkaa ei pidettäisi kaatopaikkana, jos jätettä säilytettäisiin siellä kolme vuotta lyhyemmän ajan.

Kolme vuotta olisi riittävän pitkä enimmäisaika tarkoituksenmukaisen hyödyntämisen järjestämiseksi. Kolmen vuoden enimmäisaika koskisi yksittäistä jäte-erää. Tätä pitempää säilytysaikaa ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi valvonnallisista eikä ympäristöllisistä syistä. Sen sijaan varastoimisalue paikkana voisi olla käytössä pitempäänkin. Jos varastoimisalue sijaitsee veronalaisen kaatopaikan yhteydessä, sen olisi valvonnan mahdollistamiseksi oltava selkeästi erotettu kaatopaikasta. Valvonnallisista syistä varastoimisalueelle myös säädettäisiin kirjanpito- ja tietojenantovelvollisuus ja alueeseen sovellettaisiin soveltuvin osin muita jäteveroa koskevia säännöksiä. Ennalta ehkäisevistä syistä säädettäisiin, että aluetta verotettaisiin kaatopaikkana, jos yksittäistä jäte-erää säilytetään siellä yli kolmen vuoden ajan.

2.3. Jätteen hyödyntämisen verottomuus

Kaatopaikalla hyödynnettävät jätteet ehdotetaan säädettäväksi verottomiksi. Jäteverolakia muutettaisiin siten, että kaatopaikalla sen koko elinkaaren aikana välttämättömissä rakenteissa ja rakennuksissa hyödynnettävä jäte olisi verotonta. Käsitteellisesti kaatopaikalla tapahtuva rakentaminen erotettaisiin kaatopaikan varsinaisesta toiminnasta, eli jätteen sijoittamisesta jätetäyttöön.

On epäiltävissä, että kaatopaikalla tapahtuva jätteen veroton hyödyntäminen voi johtaa siihen, että jätettä hyödynnetään rakenteissa tarpeettoman suurii määriä veron välttämiseksi. On kuitenkin huomattava, että noin 90 prosenttia kaatopaikan rakenteisiin käytettä-

västä materiaalista menee pohja- ja pintarakenteisiin, jotka on kaatopaikoista annettussa valtioneuvoston päätöksessä tarkasti yksilöity. Pohjarakenteet myös rakennetaan pääosin ennen, kuin kaatopaikan varsinainen jätteen vastaanottotoiminta on alkanut, ja pintarakenteet toiminnan päättymisen jälkeen, mikä pienentää riskiä hyödynnettävän ja käsiteltävän jätteen sekaantumisesta. Tulkinanvaraisempaa sen sijaan olisi jätteen käyttäminen kaatopaikan ylläpidossa tarvittavissa rakenteissa kuten ajoteissa ja välipäitöissä. Kaatopaikan toiminta on luonteeltaan nopearytmistä ja vain pieni osa jäte-työstä on kerrallaan käytössä. Suljetun osan rakenteiden selvittäminen jälkeensä on hankalaa. Kun kokemus veron soveltamisesta lisääntyy, tulliviranomaiset yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa pystyisivät kuitenkin arvioimaan kaatopaikan ylläpidossa tarvittavat normaalit materiaalmäärät, jolloin jätteen liika sijoittaminen rakenteisiin veron välttämiseksi ei olisi mahdollista.

Selkeyden vuoksi lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan jätteen hyödyntäminen muualla kuin varsinaisella kaatopaikalla rajattaisiin veron soveltamisalan ulkopuolelle. Kyseessä olisi informatiivinen lisäys, sillä nykyisellään lailla ei lähtökohtaisesti ole verotettu jätteen hyödyntämistä vaan ainoastaan jätteen kaatopaikkakäsittelyä. Jätelain mukaan jätteen hyödyntämisellä tarkoitetaan toimintaa, jonka tarkoituksena on ottaa talteen ja käyttöön jätteen sisältämä aine tai energia, ja jätteen käsittelyllä toimintaa, jonka tarkoituksena on jätteen vaarattomaksi tekeminen tai lopullinen sijoittaminen. Jäteverolakiin lisättäisiin tätä vastaavat määritelmät ja laissa täsmennettäisiin, että jäteveron alaisella kaatopaikalla tarkoitettaisiin vain jätteen käsittelypaikkoja ja jätteen hyödyntämispaikat jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle. Täten veroa ei perittäisi, jos kohteen ympäristöluvassa sallittaisiin jätteen hyödyntäminen eikä luvan mukaan kyse olisi kaatopaikasta. Myös muualla kuin kaatopaikalla tapahtuvan jätteen hyödyntämisen rajaamisen veron ulkopuolelle voidaan epäillä johtavan jätteen tarpeettomaan sijoittamiseen veron välttämiseksi. Jätteen hyödyntäjän tulisi kuitenkin osoittaa, että hyödyntäminen on luonteeltaan sellaista, että sillä korvataan neitseellistä raaka-ainetta.

Ehdotettavan hyödyntämistä koskevan lisäyksen jälkeen jäteverolailla verotettaisiin selkeästi kaatopaikalle sijoitettavia jätteitä, ja

hyödyntäminen jäisi verotuksen ulkopuolelle. Näin ollen jäteveron alaisuuden kannalta ratkaisevaa olisi, hyödynnettäinkö jäte vai käsitelläänkö se sijoittamalla kaatopaikalle. Ympäristötavoitteensa mukaisesti jäteverolaki kannustaisi jätteen hyödyntämiseen, joka olisi verotonta. Jotta kotitaloudet pystytään edelleen motivoimaan lasijätteen lajittelemiseen erilleen sekajätteestä, lasijätteen verotonta hyödyntämistä kaatopaikalla ei kuitenkaan sallittaisi.

Verolaissa ei otettaisi kantaa jätteen hyödyntämishierarkiaan, eli siihen, kuinka korkealaatuista jätteen hyödyntäminen olisi. Hyödynnettävän jätteen olisi luonnollisesti aina täytettävä hyödyntämiskohteessa materiaailta vaadittavat edellytykset, esimerkiksi rakennustekniset, terveys- ja ympäristövaatimukset.

2.4. Kaatopaikan määritelmän muu täsmennäminen

Jäteverolaissa tarkoitettuna kaatopaikan määritelmää täsmennettäisiin myös eräiltä muilta osin. Muiden kuin kunnallisten kaatopaikkojen osalta soveltamiskäytäntö kirjattaisiin lakiin, eli verolaissa tarkoitettuna kaatopaikana ei pidettäisi aluetta, jonne sijoitetaan samaan konserniin kuuluvan yrityksen tuottamaa jätettä. Säännös olisi kuitenkin tarpeellista säilyttää laissa ennalta ehkäisevistä syistä, jotta veron piiriin kuulumattomia yksityisiä kaatopaikkoja ei käytettäisi yleisten kaatopaikkojen sijaan.

Veroton maa- ja kiviaines rajattaisiin tarkoitettamaan yksinomaan maan ja kallioperän aineksia. Tällöin esimerkiksi kiviainesperäistä rakennusjätettä ei enää voitaisi sijoittaa pysyvästi verottomasti. Valvonnallisista ja ympäristöllisistä syistä maan ja kallioperän sijoitusalueille ei voisi hyödyntämistarkoituksessa sijoittaa mitään muuta jätettä, esimerkiksi rakennusjätettä, edes tukirakenteiksi.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä lähinnä täsmennettäisiin nykyistä jäteverolakia, eikä sillä toteutuessaan olisi mainittavia taloudellisia vaikutuksia. Vuonna 1997 jäteveron tuotto oli noin 150 miljoonaa markkaa. Ehdotettujen täsmennysten johdosta jätettä siirtyisi jonkin verran

verollisesta kaatopaikalle sijoittamisesta verottoman hyödyntämisen piiriin, mikä vaikeuttaisi laskevasti jäteveron tuottoon. Hyödynnettävien jätteiden määrissä ja siten verokertymässä tapahtuvia muutoksia on kuitenkin vaikea tässä vaiheessa täsmällisesti arvioida.

Jätealalla ehdotetut muutokset kannustaisivat osaltaan jätteen hyödyntämiseen ja täten taloudelliseen toimeliaisuuteen.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotuksella ei veronalaisten kaatopaikkojen osalta ole mainittavia organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia. Väli aikaisten varastoimisalueiden perustaminen sen sijaan lisäisi jonkin verran tullilaitoksen työmäärää. Työtä aiheuttaisivat lähinnä alueiden tarkastukset, jotka kuitenkin pyrittäisiin hoitamaan nykyisin voimavaroin.

Väli aikaisen varastoimisalueen pitäjille kirjanpitovelvollisuus aiheuttaisi ylimääräistä työtä ja jonkin verran lisäkustannuksia.

3.3. Ympäristövaikutukset

Ehdotetulla muutoksella ei ole mainittavia ympäristövaikutuksia. Jäteverolain täsmennyksellä voitaisiin yksittäistapauksissa kannustaa aikaisempaa paremmin ympäristötaidoitteiden mukaiseen toimintaan.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Vastauksessaan hallituksen esitykseen jäteverolaiksi (HE 48/1996 vp) eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan jäteverolain jatkovalmistelusta siten, että verotus kohtelee tasapuolisesti kaikkia kaatopaikkoja. Eduskunta edellytti myös, että hallitus selvittää välittömästi lain tultua voimaan sen vaikutukset jätehuoltoon, työllisyyteen ja ympäristöön sekä ryhtyy pikaisesti toimiin lain muuttamiseksi vastaamaan paremmin sen tarkoitusta.

Valtiovarainministeriö on 28 päivänä heinäkuuta 1997 asettanut jäteverolakiin liittyviä kysymyksiä selvittävän työryhmän (jäteverotyöryhmä). Työryhmässä on edustajat valtiovarainministeriöstä, kauppa- ja teollisuusministeriöstä, ympäristöministeriöstä ja Tullihallituksesta. Työryhmän tehtävänä on selvittää mahdollisuudet laajentaa jätevero-

lain soveltamisala koskemaan myös muita kuin kunnallisia ja niihin verrattavia kaatopaikkoja. Samalla työryhmän on tarkasteltava eri jätelajien verollisuutta. Lisäksi työryhmän tehtävänä on arvioida, miten voimassa oleva jäteverolaki on toiminut sekä tehdä tarvittaessa ehdotuksia sen toimivuuden parantamiseksi. Työryhmän on otettava työsäään huomioon jätehuollon kustannukset kilpailijamaissa eri teollisuuden aloilla, sekä jätealan kansainvälinen kehitys ja Euroopan yhteisössä vireillä oleva neuvoston direktiivi jätteiden käsittelystä kaatopaikoilla. Määräaika työryhmän työlle on 15 päivänä maaliskuuta 1999.

Jäteverotyöryhmä on aloittanut työnsä selvittämällä jäteverolain toimivuutta. Työryhmä on tiedottanut nykyisessä jäteverolaissa havaitsemistaan epäkohdista valtiovarainministeriölle 9 päivänä huhtikuuta 1998 lähetetyllä kirjeellä, jossa se yksimielisesti ehdottaa lain pikaista muuttamista sen toimivuuden parantamiseksi. Työryhmä ei kirjeessään ota kantaa jäteverolain soveltamisalan laajentamiseen ja eri jätelajien verollisuuteen, vaan jatkaa tältä osin selvitystään toimeksiannon mukaisesti. Hallituksen esitys on valmisteltu työryhmän ehdotuksen perusteella virkatyönä valtiovarainministeriössä yhteistyössä ympäristöministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön ja Tullihallituksen kanssa.

4.2. Lausunnot

Esityksestä pyydettiin lausunnot Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Ekokem Oy Ab:ltä, Energia-alan Keskusliitto ry Finergyttä, Fort James Suomi Oy:ltä, Helsingin Energia Oy:ltä, jäteasiain neuvottelukunnalta, Jätehuoltoyhdistys ry:ltä, Jätelaitosyhdistys ry:ltä, Kaupan Keskusliitolta, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, Kiviteollisuusliitto ry:ltä, Kuluttajat-Konsumenterna ry:ltä, Kuluttajavirastolta, liikenneministeriöltä, Lohja-Rudus Ympäristöteknologia Oy Ab:ltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry:ltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, Matti Etta Oy:ltä, Rakennusteollisuuden keskusliitolta, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, Suomen Kiinteistöliitto ry:ltä, Suomen Kuluttajaliitolta, Suomen Kuntaliitolta, Suomen luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Suomen Rakennuttajaliitto ry:ltä, Suomen Romukauppiain Liitto ry:ltä, Suomen ympäristökeskukselta ja alueellisilta ympäristökeskuksilta, Suomen Yrittäjiltä, Suunit-

telukeskus Oy:ltä, Säkkiäline Oy:ltä, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolta, Tilastokeskukselta, Tullihallitukselta, Vesi- ja viemärlaitosyhdistykseltä, Viatek Oy:ltä, ympäristöministeriöltä ja Ympäristöyritysten liitto ry:ltä.

Pääosin lausunnoissa pidettiin ehdotettuja muutoksia perusteltuina, jätterolakia selkeyttävänä ja jätteen hyödyntämiseen kannustavina. Useissa lausunnoissa hyödynnettäväksi ja käsiteltäväksi tarkoitettua jätteen erillisten varastoisaluiden ja verottoman varastoinnin enimmäisajan pidentämisen vuodesta kolmeen vuoteen katsottiin edistävän jätteen hyödyntämisen taloudellisia edellytyksiä ja tarkoituksenmukaista järjestämistä. Jätteen hyödyntämisen verottomuutta pidettiin lausunnoissa pääosin jätterolakia selkeyttävänä ja hyödyntämiseen kannustavana. Toisaalta todettiin, että jätteen hyödyntäminen kaatopaikalla tai muissa kohteissa ei saisi heikentää jätteiden kierrätystä var-

ten luotujen tai rakenteilla olevien erilliske-räysjärjestelmien toimintaa eikä kannustaa jätteen hyödyntämiseen toisarvoisissa hyödyntämiskohteissa. Lausunnoissa esitettiin selkeyden vuoksi jätteen käsittelyn ja hyödyntämisen määritelmien muuttamista sanamuodoltaan yhdenmukaisiksi jätelain vastaavien määritelmien kanssa. Lausunnoissa todettiin lisäksi muun muassa, että ehdotetut muutokset lisäisivät valvonnan tarvetta sekä edellyttäisivät tulli- ja ympäristöviranomaisen yhteistyön tiivistämistä.

Lausuntojen johdosta jätterolain ulkopuolelle jäävät maan ja kallioperän ainesten sijoitusalueet ehdotetaan rajattavaksi tarkoitamaan alueita, joille ei edes hyödyntämistaroituksessa saisi sijoittaa mitään muuta jätettä, kuten kiviainesperäistä rakennusjätettä. Jätteen käsittelyn ja hyödyntämisen määritelmät ehdotetaan muutettavaksi yhdenmukaisiksi jätelain vastaavien määritelmien kanssa. Lausunnoissa esitetyt teknisluonteiset korjausehdotukset on pyritty ottamaan huomioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

2 §. Pykälän 1 momentin jätteen määritelmään sisällytettäisiin jätelain (1072/1993) vastaava määritelmä. Viittaus jätelakiin poistettaisiin. Sisällöltään jätteen määritelmä ei kuitenkaan muuttuisi nykyisestä. Jätteellä tarkoitettaisiin ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on siihen velvollinen. Jätteen määritelmä vastaisi edelleen jätelain 3 §:n 1 momentin 1 kohdan jätteen määritelmää. Eräät jätteet rajattaisiin jätteen määritelmän ulkopuolelle. Näistä jätteistä räjähdystarvikkeen jätteellä tarkoitettaisiin räjähdysvaarallisista aineista annetussa laissa (263/1953) tarkoitettua räjähdystarvikkeen jätettä, ydinjätteellä ydinenergiassa (990/1987) tarkoitettua ydinjätettä ja radioaktiivisella jätteellä säteilylaissa (592/1991) tarkoitettua radioaktiivista jätettä. Vastaavat jätteet on suljettu myös jätelain soveltamisalan ulkopuolelle lain 2 §:n 2 momentin nojalla.

Momenttiin lisättäisiin jätteen käsittelyn ja hyödyntämisen määritelmät, jotka vastaisivat jätelain määritelmiä.

Lisäksi momentin 4 kohdassa veronalaisen kaatopaikan määritelmää täsmennettäisiin muiden kuin kunnallisten ja niihin rinnastet-

tävien kaatopaikkojen osalta kirjaamalla lain soveltamiskäytäntö lakiin. Kohdan b alakohdassa veronalaisen kaatopaikan määritelmän ulkopuolelle rajattaisiin kaatopaikat, joihin sijoitetaan samaan konserniin kuuluvien yritysten tuottamaa jätettä. Näitä ei ole pidetty jätterolaissa tarkoitettuina kaatopaikkoina. Perusteena on ollut samaan konserniin kuuluvien yritysten selkeä oikeudellinen ja taloudellinen yhteys ja se, että luonteeltaan nämä kaatopaikat vastaavat yksityisiä teollisuuden kaatopaikkoja, jotka ovat jätteron soveltamisalan ulkopuolella. Samaa konserniin kuuluvalla yrityksellä tarkoitettaisiin tässä säännöksessä kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettua konserniyritystä.

Sen varmistamiseksi, ettei yleisille kaatopaikoille toimitettavia jätteitä ohjautuisi veron ulkopuolelle oleville yksityisten perustamille kaatopaikoille, lain soveltamisalaan kuuluvalla kaatopaikalla tarkoitettaisiin momentin 4 kohdan b alakohdassa edelleen selaista kaatopaikkaa, jolle toimitetaan pääasiassa muiden tuottamia jätteitä. Muiden tuottamia jätteitä tulisi tällöin olla yli puolet kaatopaikalle toimitetuista jätteistä. Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa lähinnä tuotantojätteen veroton sijoittaminen muun

laitoksen kuin konserniyrityksen kaatopaikalle silloin, kun se on tarkoituksenmukaista esimerkiksi kuljetussyistä tai laitoksen kaatopaikalla olevien jätteen käsittelymahdollisuuksien vuoksi.

Pykälän 2 momentissa mahdollistettaisiin käsiteltäväksi tai hyödynnettäväksi tarkoitettua jätteen väliaikainen varastoiminen verotta kolmen vuoden ajan. Nykyisen lain mukaan hyödynnettävän jätteen ja ongelmajätteen veroton välivarastointi on sallittua kaatopaikalla sijaitsevalla erillisellä alueella vuoden ajan. Ehdotettavassa säännöksessä väliaikainen varastointi suoritettaisiin varsinaisesta jäteverolaissa tarkoitettua kaatopaikasta erillään. Vastaavat yhden vuoden verottomuudet voitaisiin poistaa nykyisen lain 5 §:stä.

Valvonnallisista syistä jäte olisi toimitettava varastoisalueelle lajiteltuna ja säilytettävä siellä muista jätteistä erotettuna. Tämä lajitteluvaatimus vastaisi myös käytännön tarvetta, kun jäte väliaikaisen säilyttämisen jälkeen käsitellään tai hyödynnetään. Jäteren käsittely- tai hyödyntämistarkoitus tulisi olla tiedossa jo jätettä varastoisalueelle tuotaessa. Varastoisalueella tarkoitettua väliaikaista säilytystä olisi esimerkiksi hyödyntämiseen riittävän suuren lasi-, paperi- tai rakennusjättemäärän kerääminen sekä ongelmajätteen varastointi käsittelylaitokselle toimittamista varten.

Varastoisalue olisi jäteveron soveltamisalan ulkopuolella, vaikka se alueena olisi olemassa yli kolme vuotta. Sitä vastoin yksittäisiä jäte-eriä saisi säilyttää enintään kolmen vuoden ajan. Kolme vuotta olisi vain verottoman varastoinnin enimmäisaika, ja varastointi olisi luonnollisesti toteutettava ympäristösäädösten mukaisesti. Säilytysajan toteamiseen sovellettaisiin niin sanottua FI-FO-periaatetta (first in-first out) eli samanlainen jäte katsotaan poistetuksi alueelta siinä järjestyksessä, jossa se on hankittu. Jos yhtäkin jäte-erää säilytettäisiin yli kolmen vuoden ajan, alueesta tulisi kaatopaikka, ja kaikki siellä olevat jätteet verotettaisiin ehdotettavan 6 §:n 2 momentin nojalla. Varastoisaluetta koskisi ehdotettavan 11 §:n mukainen kirjanpito- ja tietojenantovelvollisuus valvontaa ja tarkastusta varten. Varastoisalueella olisi myös oltava jätelain 42 §:ssä tai jäteasetuksen (1390/1993) 11 §:ssä tarkoitettu jätelupa, mikä helpottaisi valvontaa, sillä ympäristö- ja tulliviranomaiset voisivat vaihtaa jäteverotukseen liittyviä tietoja.

Jäteverolaissa tarkoitettuna kaatopaikkana ei 3 momentin mukaan pidettäisi aluetta, jonne sijoitetaan yksinomaan maan ja kallioperän aineksia. Kyseessä olisi terminologinen täsmennys, joka selkeyttäisi lain tulkintaa. Maan ja kallioperän ainekset jätettäisiin tämän säännöksen perusteella edelleen veron soveltamisalan ulkopuolelle, koska ne ovat vaaratonta, pysyvää jätettä. Muista jätteistä erotettu puhdas maan ja kallioperän aines olisi verotonta, vaikka sitä olisi mekaanisesti käsitelty, esimerkiksi murskattu tai lajiteltu. Säännöksen perusteella verottomia olisivat esimerkiksi teollisuuden sivukivet, hiekka ja kivipöly ja muut vastaavat ainekset. Sen sijaan eräitä nykyisen lain nojalla verottomiksi tulkittuja jätteitä, kuten betonimursketta, ei voisi sijoittaa jäteverolain soveltamisalan ulkopuolelle jäävän maan ja kallioperän ainesten sijoitusalueelle. Ehdotettavan säännöksen perusteella verolain tarkoittamia maan ja kallioperän aineksia eivät olisi esimerkiksi betoni-, tiili-, kivennäislaatta-, keramiikka- ja kipsijätteet. Varsinaiselle kaatopaikalle hyödynnettäväksi tuotavan 3 momentissa tarkoitettua maan ja kallioperän aineksen sekä muun maa- ja kiviaineksen ja muun jätteen verottomuus määräytyisi 5 §:n mukaan.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettulle alueelle, jonne sijoitetaan yksinomaan maan ja kallioperän aineksia, ei edes hyödyntämistarkoituksessa saisi sijoittaa muuta jätettä. Myös verottoman sijoitusalueen mahdollisten rakenteiden tulisi näin ollen olla ympäristölle vaaratonta maan ja kallioperän aineesta. Verolain ulkopuolelle jäävän sijoitusalueen rajaaminen tarkoittamaan ainoastaan puhtaan maan ja kallioperän aineiden aluetta olisi tarkoituksenmukaista sekä jäteveron valvonnallisista että ympäristöllisistä syistä.

Pykälän 3 momenttiin sisällytettäisiin informatiivinen säännös, jonka mukaan lakia ei sovellettaisi alueeseen, jossa ainoastaan kompostoidaan tai muutoin biologisesti käsitellään erilliskerättyä biojätettä ja jäteveden puhdistamon lietettä. Vastaava verottomuus voitaisiin poistaa nykyisen lain 5 §:stä.

Lisäksi pykälän 3 momenttiin sisällytettäisiin selkeyden vuoksi informatiivinen säännös, jonka mukaan kaatopaikkana ei pidettäisi paikkaa, jossa jäte hyödynnetään. Tällainen paikka olisi esimerkiksi tie, tukipengeter tai ajoliуска, johon sijoitettaisiin hyödynnettäväksi kelpaavaa jätettä. Tulkittaessa sitä, onko jäte hyödynnetty, nojaututtaisiin kohteen ympäristölupaan. Jos jätteen hyö-

dyntämiselle tietyssä kohteessa olisi myönnetty ympäristölupa, jätteen sijoittaminen katsottaisiin verolain soveltamisalan ulkopuolelle jääväksi jätteen hyödyntämiseksi. Jätteen olisi aina oltava lajiltaan ja laadultaan sellaista, että sitä voidaan kyseessä olevassa kohteessa hyödyntää. Verolaissa ei edellytettäisi hyödynnettävän jätteen esikäsitelyä, mutta hyödyntämisen tulisi täyttää rakennustekniset, terveys-, ympäristö- ja muut vastaavat vaatimukset.

Pykälän 4 momentti olisi tarpeen valvonnallisista syistä. Usein olisi tarkoituksenmukaista sijoittaa 2 momentissa tarkoitettu väliaikainen varastoimisalue jätteiden veronalaisen sijoituspaikan yhteyteen. Jätehuolto voidaan järjestää keskuksiksi, jossa yhdessä paikassa on useita käsittely- ja varastointitoimia, jotta esimerkiksi valvonta, vastaanotto, lajittelu ja muut toimet toteutetaan sekä käytännöllisesti että kustannustehokkaasti. Verollisen kaatopaikan ja varastoimisalueen tulisi kuitenkin aina olla selkeästi erotettavissa. Erottelu voitaisiin toteuttaa esimerkiksi maisemoinnin, aidan tai tien avulla. Myös 3 momentissa tarkoitettun maan ja kallioperän aineiden läjitysalueen, biojätteen ja lietteen käsittelyalueen tai jätteen hyödyntämispaikan tulisi vastaavasti olla jäteverolain tarkoittamasta kaatopaikasta selkeästi erotettu. Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettu alue tai paikka voisi sijaita myös varsinaisen kaatopaikka-alueen sisäpuolella, jolloin jäteverolain tarkoittamaksi kaatopaikaksi rajattaisiin kaatopaikka-alueella sijaitseva jätteen loppusijoituspaikka. Tällainen kaatopaikka-alueen sisäpuolella sijaitseva alue vastaisi alueena nykyisen lain 5 §:n 2 kohdassa tarkoitettua kaatopaikalla sijaitsevaa erillistä välivarastoitukseen tarkoitettua aluetta tai 3 kohdassa tarkoitettua biojätteen ja lietteen käsittelyaluetta.

5 §. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisesti saastunut maa-aines voitaisiin edelleenkin tuoda kaatopaikalle ilman veron aiheuttamaa lisäkustannusta. Maan ja kallioperän ainekset voitaisiin muista jätteistä eroteltuna edelleen sijoittaa verotta varsinaisesta kaatopaikasta erillään 2 §:n 3 momentissa tarkoitettulla alueella. Varsinaisella kaatopaikalla maan ja kallioperän aineksia voitaisiin edelleen hyödyntää verotta ehdotettavan 5 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin keräyspaperin puhdistuksessa syntyvän siistausjätteen verottomuudesta ja 3 kohdassa

voimalaitoksen rikinpoistojätteen ja lentotuhkan verottomuudesta. Näiden osalta lain sisältö säilyisi entisellään.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaisesti kaatopaikalla sen koko elinkaaren aikana välttämättömissä rakenteissa ja rakennuksissa hyödynnettävä jäte tulisi verottomuuden piiriin. Rakenteilla ja rakennuksilla tarkoitettaisiin myös kaatopaikkakaasun hyödyntämiseen tarvittavia rakenteita ja rakennuksia. Säännöksessä kaatopaikalla hyödynnettävä jäte erotettaisiin siellä tapahtuvasta verollisesta jätteen käsittelystä eli lähinnä jätteen sijoittamisesta jätetäyttöön. Hyödynnettäviä jätteitä olisivat esimerkiksi kierrätetty asfalttimurske kaatopaikkateissa, tiilimurska kaatopaikan pintarakenteissa ja piharakentamiseen soveltumatonta kompostituote kaatopaikan verhoilussa. Jätteen hyödyntämisen olisi oltava suunnitelmallista, eli hyödyntämiskohde olisi tiedettävä jo jätettä kaatopaikalle toimitettaessa, ja tarkoitukseensa sopivaa. Kaatopaikalla hyödynnettävän jätteen mahdollinen esikäsitely ennen hyödyntämistä olisi tehtävä ennen jätteen tuomista verolliselle kaatopaikalle. Jätteen olisi aina oltava lajiltaan ja laadultaan sellaista, että sitä voidaan kyseessä olevassa kohteessa hyödyntää. Verolaissa ei edellytettäisi hyödynnettävän jätteen esikäsitelyä, mutta hyödyntämisen tulisi täyttää rakennustekniset, terveys-, ympäristö- ja muut vastaavat vaatimukset.

Myös kaatopaikalle toimitettavan maan ja kallioperän aineiden ja muiden maa- ja kiviainesten verottomuus määräytyisi 4 kohdan mukaan. Maan ja kallioperän ainekset olisivat kaatopaikalla verottomia vain, kun ne hyödynnetään. Tällä pyrittäisiin ohjaamaan maan ja kallioperän aineiden sijoittamista 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin verollisen kaatopaikan ulkopuolisiin erillisiin maa-ainepankkeihin.

Pykälän 2 momentin perusteella kaatopaikalla tapahtuvan jätteen verottoman hyödyntämisen ulkopuolelle rajattaisiin lasijäte. Jos erilliskerätyn lasijätteen veroton käyttäminen kaatopaikan rakenteisiin sallittaisiin, kuluttajat voisivat mieltää keräyspisteisiin toimittamansa lasijätteen päätyvän kaatopaikalle. Vaarana voisi olla, että kuluttajat eivät tekisi eroa kaatopaikan rakenteiden ja varsinaisen jätetäytön välillä. Virheellinen mielikuva voisi heikentää erityisesti kotitalouksien halukkuutta lajitella lasijäte erilleen sekajätteestä, mikä ehdotettavalla rajauksella pyritäisiin välttämään. Tämä olisi tärkeää esi-

merkiksi siksi, että lasijätteen osuuden lisääntyminen muun jätteen joukossa haittaisi jätteen kompostointia ja käyttöä energiatarkoituksiin.

Ehdotettava jätteen veronalaisella kaatopaikalla tapahtuvan hyödyntämisen verottomuus lisäisi valvonnan tarvetta hyödyntämisen asianmukaisuudesta varmistumiseksi. Valvonnan toteuttaminen edellyttäisi tiivistä yhteistyötä tull- ja ympäristöviranomaisten kesken.

6 §. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka avulla 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua jätteen väliaikaisesta varastoisalalueesta tulisi veronalainen kaatopaikka, jos jätettä säilytetään siellä yli kolmen vuoden määräajan. Säännös olisi tarpeen ennalta ehkäisevistä syistä, jotta varastoisalalueesta ei muodostuisi jätteen lopullista sijoituspaikkaa. Viimeistään kolmen vuoden enimmäisajan täyttyessä alueen pitäjän tulisi toimittaa jäte-erä pois varastoisalueelta joko hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi.

Jos varastoisalueen pitäjä ei toimittaisi jätettä pois varastoisalueelta muualla hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi ja kolmen vuoden enimmäisaika ylittyisi yhdenkin jäte-erän osalta, kaikesta sillä hetkellä alueella olevasta jätteestä määrättäisiin vero muiden erien säilytysajasta riippumatta. Veroa määrättäessä sovellettaisiin, mitä jäteverolaissa säädetään kaatopaikalle toimitetusta jätteestä. Kaikki alueella oleva jäte katsottaisiin toimitetuksi kaatopaikalle sinä päivänä, jona kolmen vuoden säilytysaika päättyi. Alueeseen voitaisiin soveltaa ehdotettavan 5 §:n verovapaussäännöksiä, jos siellä olisi verottomuuden edellytykset täyttävää jätettä, ja 7 §:n vähennyssäännöstä, jos jätettä viedään sieltä pois.

Vero määrättäisiin varastoisalueen pitäjän oman ilmoituksen perusteella heti, kun kolmen vuoden määräaika on umpeutunut. Tämän jälkeen kaatopaikka tekisi normaalisti veroilmoituksen alueelle verokausittain toimitettavista jätteistä. Jos oma-aloitteista ilmoitusta ei ole tehty, mutta tarkastuksessa käy ilmi, että jätettä on säilytetty yli kolme vuotta, toimitettaisiin jälkiverotus veronkorotuksineen. Jos varastoisalueesta ei ole pidetty 11 §:ssä tarkoitettua kirjanpitoa, vero voitaisiin määrätä arvion perusteella. Jälkiverotusaika olisi kolme vuotta, ja se laskettaisiin sitä seuraavan kalenterivuoden alusta, jolloin vero olisi pitänyt määrätä eli kolmen vuoden veroton säilytysaika on ylittynyt va-

rastoisalueelle toimitetun jäte-erän osalta.

11 §. Pykälän 1 momentissa säädetty verovelvollisen eli kaatopaikan pitäjän velvollisuus pitää kirjanpitoa, josta käy selville verotuksen toimittamista ja valvontaa varten tarvittavat tiedot, säilyisi entisellään.

Pykälän 2 momentissa kirjanpitovelvollisuus ulotettaisiin koskemaan myös 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua varastoisalueen pitäjää. Kirjanpidosta olisi käytävä selville alueelle toimitetun jätteen laji, määrä ja säilytysaika. Kirjanpito olisi vaadittaessa esitettävä tarkastusta varten tulliviranomaiselle. Säännöksellä ulotettaisiin jäteverolain 12 §:ssä säädetty valmisteverotuksen menettelysäännökset koskemaan myös jätteen väliaikaisen verottomaan varastointiin tarkoitettua aluetta. Alueen pitäjällä ei kuitenkaan olisi velvollisuutta antaa lain 10 §:ssä tarkoitettua veroilmoitusta. Jos jätettä säilytetään alueella yli kolme vuotta, siihen sovellettaisiin 6 §:n 2 momentin säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa laajennettaisiin jäteverovelvollisen velvollisuus säilyttää 1 momentissa tarkoitettu kirjanpitoaineisto koskemaan myös väliaikaisen varastoisalueen pitäjän velvollisuutta säilyttää 2 momentissa tarkoitettu kirjanpitoaineisto. Väliaikaisen varastoisalueen kirjanpitoaineisto olisi säilytettävä neljä kalenterivuotta 2 momentissa tarkoitettua säilytysajan päättymisestä lukien.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen tultua hyväksytyksi ja vahvistetuksi, hallinnollisista syistä kuitenkin vasta seuraavan jäteverotuksessa sovellettavan verokauden alusta. Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin kuitenkin ryhtyä ennen lain voimaantuloa.

Siirtymäsäännöksellä 2 §:n 2 momentin kolmen vuoden määräaika verottomalle säilytykselle laajennettaisiin taannehtivasti koskemaan myös ehdotettua lain voimaan tullessa väliaikaisesti läjitettynä olevaa, hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi tarkoitettua jätettä. Lain voimaan tullessa varastoisalueelle väliaikaisesti läjitetyn jätteen osalta kolmen vuoden säilytysaika laskettaisiin taannehtivasti siitä, kun säilytys on aloitettu. Olemassa olevia varastoisalueita koskisi inventaariovelvoite. Säännösten avulla olemassa olevat ja perustettavat väliaikaiset varastoisalueet saatettaisiin tasavertaiseen asemaan, eli kolmen vuoden säilytysaika las-

kettaiisiin aina siitä, kun säilytys on tosiasiallisesti aloitettu. Varsinainen 11 §:n mukainen kirjanpitovelvoite alkaisi luonnolli-

sesti vasta, kun lain muutos olisi tullut voimaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

jäteverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1996 annetun jäteverolain (495/1996) 2, 5 ja 11 § sekä lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *jätteellä* ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä, ei kuitenkaan räjähdystarvikkeen jätettä, ydinjätettä eikä radioaktiivista jätettä;

2) *käsittelyllä* toimintaa, jonka tarkoituksena on jätteen vaarattomaksi tekeminen tai lopullinen sijoittaminen;

3) *hyödyntämisellä* toimintaa, jonka tarkoituksena on ottaa talteen ja käyttöön jätteen sisältämä aine tai energia; sekä

4) *kaatopaikalla* jätteen käsittelypaikkaa, jonne jätettä sijoitetaan maan päälle tai maahan ja:

a) jota pitää yllä kunta tai joku muu kunnan lukuun; tai

b) jota pidetään yllä pääasiassa toisten tuottamien jätteiden sijoittamista varten; ei kuitenkaan milloin on kyse samaan konserniin kuuluvan yrityksen tuottamasta jätteestä.

Kaatopaikkana ei pidetä aluetta, jossa säilytetään muista jätteistä erotettuna jätettä väliaikaisesti kolme vuotta lyhyemmän ajan ennen sen käsittelyä tai hyödyntämistä.

Tätä lakia ei sovelleta alueeseen, jonne sijoitetaan yksinomaan maan ja kallioperän aineksia. Tätä lakia ei sovelleta alueeseen, jossa muista jätteistä erotettuna kompostoidaan tai muutoin biologisesti käsitellään erilliskerättyä biojätettä ja jäteveden puhdistamon lietettä. Lakia ei sovelleta myöskään paikkaan, jossa jäte hyödynnetään.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettun alueen tai paikan on oltava selkeästi erotettu 1 momentissa tarkoitettusta kaatopaikasta.

5 §

Veroa ei ole suoritettava kaatopaikalle muista jätteistä eroteltuna toimitettavasta:

1) saastuneesta maa-aineksesta, joka voidaan sijoittaa kyseiselle kaatopaikalle;

2) keräyspaperin puhdistuksessa syntyvästä siustausjätteestä;

3) voimalaitoksen rikinpoistojätteestä ja lentotuhkasta; eikä

4) jätteestä, joka hyödynnetään kaatopaikalla sen perustamisen, käytön, käytöstä poistamisen tai jälkihoidon kannalta välttämättömissä rakenteissa tai rakennuksissa.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuna verottomana jätteenä ei pidetä lasijätettä.

6 §

Jos jätettä säilytetään 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulla alueella yli kolme vuotta, vero määrätään kaikista alueella olevista jätteistä. Veroa määrättäessä kaikki jätteet katsotaan toimitetuiksi kaatopaikalle sinä ajankohtana, jona kolmen vuoden määräaika täyttyy. Veroa määrättäessä jätteisiin sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään kaatopaikalle toimitetusta jätteestä.

11 §

Verovelvollisen on pidettävä sellaista kirjanpitoa, josta käy selville verotuksen toimittamista ja sen valvontaa varten tarvittavat tiedot.

Sen, joka pitää yllä 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua aluetta, on pidettävä sellaista kirjanpitoa, josta käy selville alueelle toimitetun jätteen laji, määrä ja säilytysaika. Kir-

janpito on vaadittaessa esitettävä tarkastusta varten tulliviranomaiselle. Tietojenantovelvollisuudesta, tarkastuksesta, salassapitovelvollisuudesta ja muutoinkin on soveltuvin osin voimassa, mitä 12 §:ssä säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettu kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään neljä kalenterivuotta verokauden tai 2 momentissa tarkoitetun säilytysajan päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämän lain 2 §:n 2 momenttia sekä 6 §:n 2 momenttia sovelletaan myös sellaiseen alueeseen, jossa jätteitä säilytetään väliaikaisesti lain tullessa voimaan. Tämän lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräaika laskeaan tällöin siitä ajankohdasta, jona jätteen säilytys on alkanut.

Tämän lain 2 §:n 4 momenttia ja 11 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan 3 momentissa tarkoitettuun alueeseen tämän lain tultua voimaan. Sen, joka pitää yllä edellä tarkoitettua aluetta, on laadittava alueella tämän lain voimaan tullessa olevista jätteistä tarkastusta varten luettelo, josta käy ilmi vastaavat tiedot kuin 11 §:n 2 momentissa säädetään.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Jouko Skinnari

Laki

jäteverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1996 annetun jäteverolain (495/1996) 2, 5 ja 11 §, sekä lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *jätteellä* jätelaissa (1072/1993) tarkoitettua jätettä; ja

2) *kaatopaikalla* jätteen käsittelypaikkaa, jolla jätettä sijoitetaan maan päälle tai maahan ja;

a) jota pitää yllä kunta tai joku muu kunnan lukuun; tai

b) jota pidetään yllä pääasiassa toisten tuottamien jätteiden vastaanottamista varten.

Kaatopaikkana ei kuitenkaan pidetä sellaisia jätteiden käsittelypaikkaa, jolle sijoitetaan yksinomaan maa- ja kiviainesta.

5 §

Veroa ei ole suoritettava kaatopaikalle muista jätteistä eroteltuna toimitettavasta:

1) maa- ja kiviaineksesta, mukaan lukien sellainen saastunut maa-aines, joka voidaan sijoittaa kyseiselle kaatopaikalle;

2) ongelmajätteestä ja hyödynnettävästä

Ehdotus

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *jätteellä* ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä, ei kuitenkaan räjähdystarvikkeen jätettä, ydinjätettä eikä radioaktiivista jätettä;

2) *käsittelyllä* toimintaa, jonka tarkoituksena on jätteen vaarattomaksi tekeminen tai lopullinen sijoittaminen;

3) *hyödyntämisellä* toimintaa, jonka tarkoituksena on ottaa talteen ja käyttöön jätteen sisältämä aine tai energia; sekä

4) *kaatopaikalla* jätteen käsittelypaikkaa, jonne jätettä sijoitetaan maan päälle tai maahan ja;

a) jota pitää yllä kunta tai joku muu kunnan lukuun; tai

b) jota pidetään yllä pääasiassa toisten tuottamien jätteiden sijoittamista varten; ei kuitenkaan milloin on kyse samaan konserniin kuuluvan yrityksen tuottamasta jätteestä.

Kaatopaikkana ei pidetä aluetta, jossa säilytetään muista jätteistä erotettuna jätettä väliaikaisesti kolmea vuotta lyhyemmän ajan ennen sen käsittelyä tai hyödyntämistä.

Tätä lakia ei sovelleta alueeseen, jonne sijoitetaan yksinomaan maan ja kallioperän aineksia. Tätä lakia ei sovelleta alueeseen, jossa muista jätteistä erotettuna kompostoidaan tai muutoin biologisesti käsitellään erilliskerättyä biojätettä ja jäteveden puhdistamon lietettä. Lakia ei sovelleta myöskään paikkaan, jossa jäte hyödynnetään.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettuna alueen tai paikan on oltava selkeästi erotettu 1 momentissa tarkoitettusta kaatopaikasta.

5 §

Veroa ei ole suoritettava kaatopaikalle muista jätteistä eroteltuna toimitettavasta:

1) saastuneesta maa-aineksesta, joka voidaan sijoittaa kyseiselle kaatopaikalle;

2) keräyspaperin puhdistuksessa syntyvästä

Voimassa oleva laki

jätteestä, jotka välivarastoidaan kaatopaikalla tätä varten varatulla erillisellä alueella ja jotka toimitetaan enintään vuoden kestävästä välivarastoinnin jälkeen pois kaatopaikalta;

3) erilliskerätystä biojätteestä ja jäteveden puhdistamon lietteestä, jotka kompostoidaan tai muutoin käsitellään biologisesti kaatopaikalla tätä varten varatulla erillisellä alueella;

4) keräyspaperin puhdistuksessa syntyvästä siivousjätteestä; eikä

5) voimalaitoksen rikinpoistojätteestä ja lentotuhkasta.

Ehdotus

siivousjätteestä;

3) voimalaitoksen rikinpoistojätteestä ja lentotuhkasta; eikä

4) jätteestä, joka hyödynnetään kaatopaikalla sen perustamisen, käytön, käytöstä poistamisen tai jälkihoidon kannalta välttämättömissä rakenteissa tai rakennuksissa.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuna verottomana jätteenä ei pidetä lasijätettä.

6 §

Jos jätettä säilytetään 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulla alueella yli kolme vuotta, vero määrätään kaikista alueella olevista jätteistä. Veroa määrättäessä kaikki jätteet katsotaan toimitetuiksi kaatopaikalle sinä ajankohtana, jona kolmen vuoden määräaika täyttyy. Veroa määrättäessä jätteisiin sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään kaatopaikalle toimitetusta jätteestä.

11 §

Verovelvollisen on pidettävä sellaista kirjanpitoa, josta käy selville verotuksen toimitamista ja sen valvontaa varten tarvittavat tiedot.

Kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään neljä kalenterivuotta verokauden päättymisestä lukien.

11 §

Verovelvollisen on pidettävä sellaista kirjanpitoa, josta käy selville verotuksen toimitamista ja sen valvontaa varten tarvittavat tiedot.

Sen, joka pitää yllä 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua aluetta, on pidettävä sellaista kirjanpitoa, josta käy selville alueelle toimitetun jätteen laji, määrä ja säilytysaika. Kirjanpito on vaadittaessa esitettävä tarkastusta varten tulliviranomaiselle. Tietojenantovelvollisuudesta, tarkastuksesta, salassapitovelvollisuudesta ja muutoinkin on soveltuvin osin voimassa, mitä 12 §:ssä säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettu kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään neljä kalenterivuotta verokauden tai 2 momentissa tarkoitettuna säilytysajan päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 199 .

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämän lain 2 §:n 2 momenttia sekä 6 §:n 2 momenttia sovelletaan myös sellaiseen alueeseen, jossa jätteitä säilytetään väliaikaisesti lain tullessa voimaan. Tämän lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräaika lasetaan tällöin siitä ajankohdasta, jona jätteen säilytys on alkanut.

Tämän lain 2 §:n 4 momenttia ja 11 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan 3 momentissa tarkoitettuun alueeseen tämän lain tultua voimaan. Sen, joka pitää yllä edellä tarkoitettua aluetta, on laadittava alueella tämän lain voimaan tullessa olevista jätteistä tarkastusta varten luettelo, josta käy ilmi vastaavat tiedot kuin 11 §:n 2 momentissa säädetään.
